

พิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา ณ หัวเมืองสมุทรปราการ

สมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ทุกๆ วันที่ ๑ เมษายน ซึ่งเป็นช่วงปีใหม่ของไทย และทุกวันสุดท้าย ของเดือนกันยายน จะมีพิธีสำคัญ สำหรับข้าราชการ ตามหัวเมืองต่างๆ นั่นคือ พิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา เพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อหน้าองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นพิธีอย่างเดียวกันกับที่จะต้องกระทำกันภายในเขตวัดพระแก้ว ของข้าราชการในเขตกรุงเทพฯ อย่างไรก็ตามด้วยพระมหากรุณาธิคุณ ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แก่ข้าราชการที่อยู่ห่างไกล ไม่สะดวกในการเดินทางมาทำพิธีในเมืองหลวง จึงมีพระบรมราชานุญาต ให้จัดงานพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาตามหัวเมืองต่างๆ ได้ จังหวัดสมุทรปราการ ก็อยู่ในข่าย ที่จะต้องจัดเตรียม พิธีการนี้อย่างเคร่งครัดเช่นเดียวกัน

พิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา ในสมัยรัชกาลที่ ๕ พระสมุทรบูรณารักษ์ เจ้าเมืองสมุทรปราการ รับผิดชอบ เป็นแม่งาน โดยทางเมืองสมุทรปราการ จะได้รับพระราชทานเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ๒ อย่าง ได้แก่ องค์พระบรมรูป พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และ พระแสงดาบราชศัสตรา (อาวุธมีคมของพระเจ้าแผ่นดิน) เพื่อใช้ประกอบพิธี ดังเช่น เป็นการแสดงความจงรักภักดี ต่อหน้าพระพักตร์ และคมหอกคมดาบของพระองค์ ตามตัวอย่างในรายงาน การทำพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา ในวันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๗ พิธีกำหนดขึ้นภายในพระอุโบสถ วัดกลางวรวิหาร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

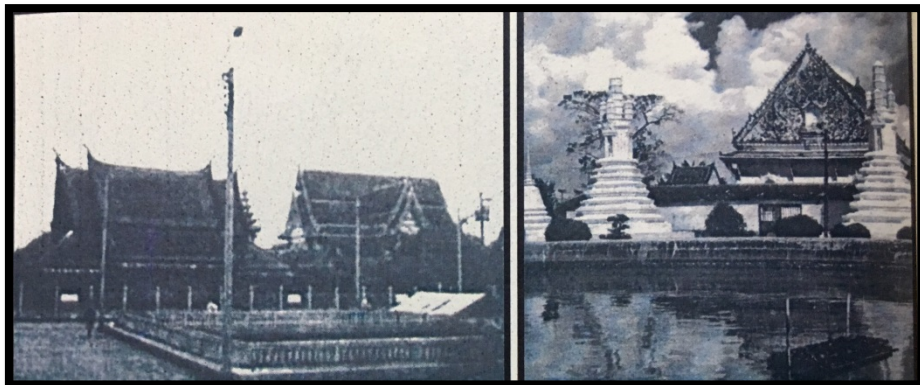
“...กำหนดถือน้ำพิพัฒน์สัตยา พระราชพิธีสาทร ข้าพระพุทธเจ้า พระสมุทรบูรณารักษ์ ผู้ว่าราชการเมืองสมุทรปราการ พร้อมพระ หลวง ขุน หมื่น กรมการกำนันอำเภอเจ้าภาษีอากร ไปพร้อมกันที่หน้าพระอุโบสถ วัดกลาง เมืองสมุทรปราการ ได้อาราธนาพระภิกษุ ๕ รูป เจริญพระพุทธมนต์ ..... ได้เอากระบี่ ซึ่งพระราชทาน จุ่มลงในบาตรพระพุทธมนต์ ได้กราบถวายบังคม พระบรมรูป พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ เก้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งโปรดเกล้าฯ พระราชทาน ลงไปให้ไว้สำหรับเมือง ได้ตั้งสัตยาฐาน สาบาลตัวต่อหน้าพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เจ้าแล้ว.....ควรมิควรแล้วแต่จะโปรดเกล้า.....”

พระอุโบสถหลังเก่า วัดกลางวรวิหาร สถานที่ถือน้ำพิพัฒน์สัตยา

นอกจากนี้ ยังมีบันทึกของคุณครูวิเชียร โรจนุตมะ ถึงเรื่องราวการถือน้ำพิพัฒน์สัตยา ในสมัย
รัชกาลที่ ๗ มีข้อความว่า

“.....พอถึงปีใหม่ วันที่ ๑ เมษายน ข้าราชกาลทั้งจังหวัดสมุทรปราการ ..... ถ้ามีศบรดาศักดิ์ ขุน หลวง
พระ พระยา ก็แต่งเต็มยศที่ได้รับ นอกจากนั้น มีทหาร ตำรวจ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไปรวมตัวกัน ที่โบสถ์วัด
กลางวรวิหาร สมุทรปราการ เพื่อทำพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาในประจำปี ภายในอุโบสถ เบื้องหน้าพระ
ประธาน ตั้งโต๊ะมีอ่างน้ำมนต์ใหญ่ตั้งอยู่ แห่หอก ดาบ และพระแสง ท่านเจ้าเมืองออกมาอ่านบทความว่าข้า
ราชกาลทั้งหลาย ที่มาประชุมกัน ณ ที่นี้ จะปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความสุจริต ไม่คิดคดแค้นองค์พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว ถ้าคิดมิชอบจะต้องตายด้วยคมหอก คมดาบ จากน้ำสาบาลเบื้องหน้านี้ .....หน้าอ่างน้ำมนต์
ใหญ่ มีโต๊ะตั้งบาตร ๔ เมตร พร้อมถ้วยใส่น้ำมนต์ ข้าราชการเดินเข้ามา ครั้งละ ๔ คน คำนับ หยิบถ้วย
น้ำมนต์ดื่ม เหลือก้นถ้วยให้เท รดบนศิระชะ วางถ้วยลง ถอยหลังหนึ่งก้าว กลับเดินเข้าที่เดิม ทำดังนี้จนหมด
และเป็นการเสร็จพิธี.....”

สถานที่รวมพลก่อนเข้าพิธี ของเหล่าข้าราชการทั้งหลาย

แต่หลังจากที่มีการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยคณะราษฎร ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ พิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา ในวันขึ้นปีใหม่ตามหัวเมืองต่างๆของประเทศ ก็ได้ถูกยกเลิกไป และหลังจากนั้นก็ไม่มีปรากฏการจัดพิธีดังกล่าวภายในเมืองสมุทรปราการอีกเลย

ต่อมาก็มีคำถาม เกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ทางเมืองสมุทรปราการได้รับพระราชทานมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ ทั้งสองอย่าง นั่นคือ พระแสงดาบราชศัสตรา (กระบี่พระราชทาน) และ พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทาน เมื่อครั้งยังทรงพระชนม์ชีพ ข้อสงสัยก็คือ ปัจจุบัน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ล้ำค่า ทั้งสองอย่างประดิษฐานอยู่ที่ไหน

คำถามแรก คือ พระแสงดาบราชศัสตรา ประจำเมืองสมุทรปราการ มีการกราบบังคมทูล ขอพระราชทาน เพื่อนำมาประกอบพิธี เป็นการชั่วคราวเท่านั้น หลังจากเสร็จพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา ประจำปีแล้ว จึงต้องอัญเชิญกลับสู่พระบรมมหาราชวัง ทั้งนี้ จากหลักฐานการพระราชทานพระแสงดาบราชศัสตรา ประจำเมืองต่างๆ เป็นการถาวร ในสมัยรัชกาลที่ ๕ และในสมัยรัชกาลที่ ๖ ปรากฏมีอยู่เพียง ๓๒ เมือง โดยไม่มีชื่อเมืองสมุทรปราการ รวมอยู่ด้วยแต่อย่างใด

คำถามต่อมา คือ พระบรมรูปรัชกาลที่ ๕ ปัจจุบัน ยังคงประดิษฐานอยู่ ณ อาคารคณะ ๖ วัดกลางวรวิหาร ซึ่งเป็นสถานที่ประกอบพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาในอดีต ภายใต้การดูแลของ ท่านพระครูสังฆรักษ์ประเสริฐ (ปัญญากร โณ)

แต่ด้วยความที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ล้ำค่า ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ พระราชทาน พร้อมมีบันทึกเพิ่มเติมด้วยว่า ให้เป็นพระบรมรูปแทนพระองค์ ประจำเมืองสมุทรปราการ

จึงปรากฏ มีนักสะสมของเก่า (คิดชั่ว) หมายถึงอยู่ตลอด พระบรมรูปองค์รัชกาลที่ ๕ จึงถูกเก็บรักษาไว้
อย่างมิดชิด และมีการก่อเหล็กยึดไว้อย่างแข็งแรง เพื่อป้องกันโจรขโมยมาขโมยออกไป หากไม่ใช่ผู้มีบารมี
หรือผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากทางวัด ก็ไม่มีสิทธิ์จะเข้าไปถวายความเคารพ ผู้เขียนเองก็ไม่กล้าที่จะขอ
อนุญาตเข้าไปชมพระบรมรูป เพียงได้รับความอนุเคราะห์ภาพถ่าย มาให้ได้ชมกัน ก็ถือว่าเป็นบุญแล้วครับ

พระบรมรูปรัชกาลที่ ๕ ประจำเมืองสมุทรปราการ ประดิษฐาน ณ กุฏิคณะ ๖
วัดกลางวรวิหาร อำเภอเมือง สมุทรปราการ